

Deligencen fra Thisted til Odde- sund og Overfarten.

Ved CHR. LARSEN.

NÆSTE AAR vil et nyt Tidsafsnit i Thys Trafikhistorie begynde med Broforbindelsen over Oddesund. Forbindelsen med Ringkøbing Amt har vekslet gennem Tiderne; snart har man kunnet gaa tørskoet over Aggertangen ad Ribe Landevej og snart har man maattet benytte Færge. Endnu lever enkelte, der kan huske Deligencen fra Thisted til Oddesund med den gamle Rofærge over Sundet, ja, der lever endnu to Mænd højt oppe i Firserne, der i sin Tid har gjort Tjeneste ved Postvæsenet her, nemlig Gdr. Jens Møller og pensioneret Postbud Mikkelsen, begge i Hørdum. Det meste af nærværende Artikel grunder sig paa disse to Mænds Beretninger.

Efter at Limfjorden i 1825 havde faaet Forbindelse med Vesterhavet gennem en Kanal, var der i 40 Aar kummerlig Forbindelse heroppe fra til Fastlandet. Kanalen skiftede flere Gange Leje, og ofte var Vandet ikke dybere, end at Kreaturdrifterne kunde vade over ved Lavvande. Ved Oddesund var der en elendig Færgeforbindelse og en ligesaa daarlig delvis privat Postforbindelse med Thisted. Men saa fik den daværende Ejer af Koldby Kro, en af Thylands stovteste Skikkelser i forrige Aarhundrede, Johannes Nyboe, Koncession paa at drive Postruten fra Thisted til Oddesund, og herved skabtes den hidtil bedste Rejse- og Postforbindelse fra Thy til det øvrige Land.

Det var ikke hver Mands Sag at overtage en saadan Postrute, især om Vinteren; thi da var der ofte samtidig tre Hold Heste, Postkørere og Vogne paa Landevejen, og til hver Vogn hørte yderligere et Par Skifteheste. Johannes Nyboe havde da ogsaa op imod en Snes Heste og drev en Del Heste og Kreaturhandel ved Siden af sit Landbrug og Krohold. Koldby Kro blev Midtpunktet i Ruten, den var den berømteste Kro i Thy den Gang. Nu er den forlængst nedlagt, men endnu staar den gamle Krobygning, der er opført efter Branden 1854.

En Tur med Deligencen forløb den Gang saaledes: Kl. 6½ kørte Postvognen fra Thisted med Post og Passagerer, den standsede ved Skjoldborg, hvor der var Brevsamlingssted, og i Koldby Kro, hvor Postkøreren drak Kaffe. Videre var der Holdested i Visby, Heltborg, Ydby, Flovlev og Odbygaard. I Ydby Kro fik Hestene Vand, og om Vinteren skiftede Deligencerne her; thi da var der som nævnt tre Vogne paa Farten til Stadighed.

I de første Aar var Postkøreren tillige Postfører, men efterhaanden som Antallet af Breve og Aviser tog til, maatte der tillige en Postfører med. Ikke sjældent kom det til Smaarivninger mellem Postkører og Postfører om, hvem der var mest ved Musikken. I Almindelighed havde Postføreren Overkommandoen, men i Snevejr var det Postkøreren, der havde Ansvaret og bestemte, om man skulde køre videre eller ikke, og ske kunde det, at en Postkører en Vinterdag kørte Hestene i en Snedrive til

Ørene for at drille Postføreren. Den sidste Postfører paa Ruten er for længst død, det var vistnok Postfører Terp i Thisted, derimod er som nævnt to Postkørere i Live, selv om det er 60 Aar siden, at de fungerede.

Farten var efter den Tids Forhold ikke ringe; thi Vognen, der gik fra Thisted Kl. 6½, skulde normalt være i Oddesund ved Middagstid. Samtidig gik en anden Vogn fra Oddesund, der naaede Thisted ved 7-Tiden. Postkørerne overnattede saa henholdsvis i Oddesund og i Thisted. Deligencen standsede ikke og tog Folk op alle Steder. Den holdt kun ved de lovbefalede Holdepladser. Betalingen var betydelig større end Jernbanebilletterne er nu.

Var Trafiken overvældende, satte man to Vogne i Gang efter hinanden, da der kun maatte være fire Rejsende med hver Vogn. Postkøreren maatte sidde paa Bukken hos Kusken om Sommeren. Om Vinteren fik han dog Lov til at ty ind i Vognen; men det kunde ofte alligevel være drøje Ture.

Skete det, at der skulde et Hold Karle i Kongens Klæder, og Deligencen ikke slog til, saa kørte Nyboes Folk med en Høstvogn, hvor der kunde sidde en Snes Karle, men særlig bekvem var Turen saa ikke, thi Vejene var fulde af Slag og Huller.

Om Vinteren ombyttedes Deligencen ofte med en Kane. Jens Møller har saaledes engang i 30 paa hinanden følgende Dage kørt Postruten i Slæde.

Landevestrafikken var meget ringe den Gang bortset fra, naar der var Markeder, for saa vrimlede det med Folk, Fæ og Køretøjer, og en saadan Aften var det ikke let for Deligencen at stride sig forbi de mange ofte alt andet end ædru vejfarende. Deligencen havde Lygter paa om Aftenen, det var enestaaende den Gang, og naar en Bondemand med sit Forspand saa Uhyret med de lysende Øjne nærme sig, sprang han af Vognen og holdt ved Hovedet af de forskræmte Bæster ligesom Folk i Bilernes Barndom.

Landevestsbebyggelse var der den Gang næsten ikke uden for de egentlige Byer, saa det kunde i de mørke Aftener ofte være en ensom og uhyggelig Tur; men man ved dog fra den Tid ingen Eksempler paa Overfald paa Postvognen i Thy.

Kuskene var i røde Frakker, og Fru Tølbøll, Koustrup, der er født i Koldby Kro og Datter af Johannes Nyboe, fortæller om, hvor travlt man ofte havde med at sy nyt Liberi til Postmændene. Desuden blæste Postkøreren i et Horn, hvormed han forkyndte Vognens Ankomst til Holdepladserne.

Slemst var det ofte med Hestenes Sko, thi de gamle Smede forstod ikke ret at sko en Hest, ofte kunde Skoene falde af Dagen efter, at de var skoede; saa begyndte Smed Rasmussen i Koldby, der havde lært paa Beslagskole i København, at sko Heste, og han forstod sin Haandtering

til Gavns. Desværre drak han mere end godt var, saa han snart maatte fortrække, og dernæst kom hans dygtige Svend Smed N. P. Nielsen, der endnu lever tæt ved de Halvfems, til at sko Deligencehestene. Han blev hurtigt en bekendt Smed og grundlagde gennem sine Lærlinge saa at sige den moderne Beslagkunst i Thy.

Naar Postkørerne holdt i ”æ Sundkroer” fra den ene Dags Middag til den næste, hjalp de ofte med Færgeoverfarten. Færgen var en Rofærge; den kunde tage et Spand Heste og en stor Vogn ad Gangen. Der fragtedes den Gang mange Tørv over fra Tørveegnene til Thy. Men ellers var det mest Kreatur- og Hestedrifter heroppe fra til Tyskland, der færgedes over. Færgen kunde rumme 3-4 Heste eller 5-6 Kreaturer, men da Kvægdrifterne ofte bestod af over 100 Dyr, maatte Færgen sejle mange Gange, og Færgekarlene og Postkørerne tjente mange Penge. Naar det var daarligt Vejr, vilde Færgefolkene ikke sejle, men undertiden kunde gode Drikkepenge hjælpe. I 1874 den 6. Oktober gik det dog galt. Færgen væltede og en Mand og 5 Stude skal efter ”Thisted Amts Avis”s Beretning være druknet.

Det skete ogsaa, at Ejerne af et stort Kobbelt Heste eller en Studedrift vilde spare Færgepengene og lod Dyrene svømme over under Bevogtning af Baade. Dyrene svømmede saa hurtigt, at Baadene knapt kunde følge dem. Hestene kunde svømme over, naar Færgen maatte ligge stille. En Gang var en Gaardmand fra Thyholm taget sønder paa med et Par Følhopper for at hente Tørv. Saa blev det Stormvejr, og Færgen kunde ikke gaa over, og de stakkels Følhopper pintes af Mælken, der flød af Yverne i stride Strømme. Manden slap saa Hestene løs, og de styrtede sig uforsagt i de oprørte Bølger, der ofte næsten skjulte dem, og svømmede til Oddesund Nord til deres Føl.

Postkørerne søgte at korte Ventetiden i Sundkroen ved Kortspil, ved at deltage i det som Regel lystige Liv eller ved at hjælpe Pigerne i Køkkenet, naar de da ikke var optagne af Hestenes Pasning. En Gang, da det havde været ”Overkastvejrlig”, blev Johannes Nyboe utaalmodig over, at Postkøreren stadig ikke fandt Vejret tjenligt til at

tage hjem i, og han sendte en anden Karl derned for at undersøge Forholdene. Denne fandt Postkøreren ivrigt optaget af at hjælpe Pigerne med at bage Klejner; men saa maatte Idyllen afbrydes.

Krofolkene var ikke ligestemte Sjæle. Krokonen, der havde været Enke, var blevet gift med en østrigsk Underofficer, der var blevet betaget af Krokonen under Krigen og var blevet heroppe¹). Men efter Giftermaalet gik Forelskelsen sig snart en Tur. Krokonen stod for Pengene; det var maaske ogsaa nødvendigt, men alligevel var Østrigeren gnaven, naar han fandt Lommepengene for knappe, og en Dag blev Postkørerne Vidne til, at han med en Brødkniv skar hendes Kjolelomme, der var fyldt med Dagens Indtægter, af, medens Krokonen sprang rundt i Stuen under Skrig og Hyl.

Kosten var lidt sløj i Kroen, saa Johannes Nyboe flere Gange truede med at flytte derfra med Folkene, der fik Kosten dernede; men de blev der dog.

Drikkevandet maatte man hente i Oddesund Syd eller langt oppe nord for Sundet, da Vandet i Nærheden af Oddesund Nord var Brakvand.

Da Planerne kom frem om en Jernbane i Thy og en stor Færge over Sundet, sagde Folk: ”Hvad skal det dog blive til. Naar Folks Nysgerrighed er tilfredsstillet, vil Togene komme til at køre med tomme Vogne og Færgerne intet faa at bestille, for hvor skal de Rejsende ellers komme fra, eftersom der dog hidtil har været Plads nok paa Diligencen til de 3-4 Mennesker, der hver Dag har noget at rejse efter.”

Men Datidens Folk spaaede forkert; de forudsaa ikke den mægtige Stigning i Trafikken af baade Mennesker og Gods i den næste Menneskealder. Maaske kommende Slægtled vil se ned paa os med lignende Medlidenhed som vi paa det foregaaende Slægtled.

(Historisk Årbog for Thisted amt 1937, side 382-387)

---

¹ Han hed Kritschau. Se Thomas Møller: Minder fra 1864 i Harsyssels Aarbog 1931. Red.